

'Het Vogeljaar' (1951-1991): gegroeid, veranderd, maar toch zichzelf gebleven

K.H. Voous

Het aantal vogeltijdschriften in Nederland is groot en verscheiden en soms nauwelijks meer te overzien. En op hun eigen wijze allemaal even mooi. Zij illustreren de luxe van ons huidige maatschappelijke leven. Wonderlijk genoeg hebben velen voor deze luxe geen oog. Grote, ons omringende landen als Polen, Roemenië, Griekenland en zelfs Italië hebben nauwelijks één goed ornithologisch tijdschrift. En men kan niet zeggen dat in deze landen ook maar één blad de massa van het volk bereikt. Toch heeft de grote luxe bij ons een oorzaak.

Langzamerhand worden de vogels algemeen beschouwd als de uitdrukking van een nog levend milieu. Dat leven wil men hetzij ten behoeve van zichzelf dan wel het nageslacht, behouden. Zodoende ontvangen de vogels aandacht en bescherming. Het aantal vogeltijdschriften is aldus een maatstaf van de toenemende zorg voor het behoud van de natuur en van het heimwee naar vroegere, op dit gebied betere tijden. Afgezien van zulke plaatselijke of gespecialiseerde tijdschriften als 'De Graspieper' (Noord-Holland-Noord, sedert 1981), 'Sula' (Nederlandse Zeevogelgroep, sedert 1987) en 'Limburgse Vogels' (sedert 1990) en talrijke bladen en blaadjes van actieve vogelwerkgroepen, algemene natuurtijdschriften als 'De Levende Natuur' (sedert 1896), 'Vanellus' (Friesland, sedert 1948) en Wadden Bulletin (sedert 1966) en de journalistieke bladen als 'Grasduinen' (sedert 1979), kan de inhoud van de vijf toonaangevende Nederlandse vogeltijdschriften als volgt worden gekarakteriseerd:

- (1) *Lepelaar/Vogels* (sedert 1976): interesse wakkend en opwekkend tot vogelbescherming. Kenwoord: opwekkend.
- (2) *Het Vogeljaar* (sedert 1953): opwekkend tot vogelbescherming en vogelstudie, tevens beschrijvende avifaunistiek. Kenwoord: beschrijvend.
- (3) *Limosa* (sedert 1928): Nederlandse avifaunistiek, vaak met beschouwende inhoud. Kenwoord: beschouwend.
- (4) *Ardea* (sedert 1912): internationale ornithologische wetenschap met nieuwe onderzoeksresultaten. Kenwoord: onderzoekend.

(5) *Dutch Birding* (sedert 1979): soort herkenning in het veld in Nederland en daarbuiten, tevens bijzondere avifaunistische waarnemingen. Kenwoord: kijkend.

Het karakter van de voor elk van deze tijdschriften kenmerkende artikelen verloopt geleidelijk van 'Vogels' aan de ene kant tot 'Ardea' aan de andere kant. Verschillende artikelen uit 'Vogels' zouden evenwel ook in 'Het Vogeljaar' hebben gepast, die van 'Het Vogeljaar' in 'Limosa' en die van 'Limosa' in 'Ardea', terwijl bepaalde artikelen in 'Dutch Birding' niet of nauwelijks uit de toon zouden zijn gevallen indien zij geplaatst waren geweest in 'Limosa' of 'Ardea'. Het vereist redactioneel vakmanschap en stuurmanskunst om het eigen karakter van elk der tijdschriften te bewaren en te versterken.

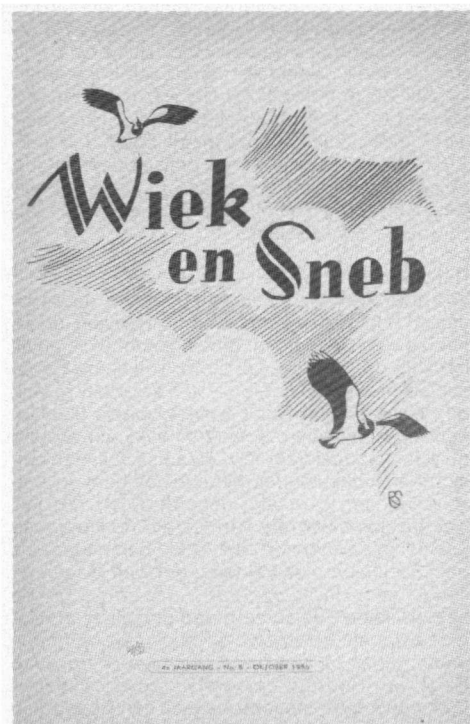
Wat 'Het Vogeljaar' betreft: vanaf zijn oorsprong als 'Wiek en Sneb' (1953-1956), is dit tijdschrift reeds bij een eerste indruk hoe langer hoe meer op 'Limosa' gaan lijken. Het bleef evenwel actueel, met ook meer op het werk van bepaalde personen, dan wel aan personen gewijde bijdragen en vooral met meer, en meer, directe, vogelbeschermingsaspecten. Bovendien fungeerde het blad vanaf zijn begin als spreekbuis van hoe langer hoe meer werkgroepen en andere organisaties van vogelliefhebbers en vogelwaarnemers. Teneinde de ontwikkeling in beeld te brengen, heb ik de inhoud van een aantal jaargangen van 'Het Vogeljaar' van 1957 tot en met 1990 gerubriceerd volgens de boven aangegeven criteria van de tijdschriften 1-5. Het resultaat is in percentages van de totale inhoud in een tabel samengevat. Tot en met 1970 bestond gemiddeld 49% (na

Het Vogeljaar			Aantal bladzijden met artikelen van de categorieën 1-5 (in %)				
jaargang	jaar	aantal bladzijden	1 opwekkend	2 beschrijvend	3 beschouwend	4 onderzoekend	5 kijkend
5-6	1957-58	193	51%	22%	17%	1%	8%
12	1964	157	44	48	2	0	6
18	1970	189	51	32	9	1	7
23	1975	289	26	21	43	7	3
28	1980	327	32	30	25	7	5
33	1985	302	32	23	33	9	4
38	1990	287	31	37	26	1	5

Overzicht van de inhoud van 'Het Vogeljaar', 1957-1990

1970: 30%) van de inhoud uit bijdragen die onder de categorie 'Vogels' vallen en 9% (na 1970: 32%) onder de categorie 'Limosa'. De criteria zowel als de beoordelingen zijn uiteraard niet geheel objectief vast te stellen, zodat de in de tabel vermelde getallen als een persoonlijke evaluatie moeten worden beschouwd. De tabel laat niettemin zien, dat 'Het Vogeljaar' enerzijds een duidelijke ontwikkeling richting 'Limosa' heeft meegemaakt, anderzijds zijn zelf opgelegde deeltaak als vogelbeschermingstijdschrift niet heeft verzaakt. Richting 'Limosa' zijn ook de artikelen in de meeste, vaak uitstekende themanummers, die overigens reeds tijdens het redacteurschap van Ko Zweeres zijn gestart. Richting 'Vogels' zijn de talrijke actuele berichten over vogelbeschermingsactiviteiten in Nederland en elders in Europa.

Alles bijeengenomen vervult 'Het Vogeljaar' een belangrijke verbindende rol tussen de lezers die terwille van het kijkgenot of alleen om ideële re-

Omslag van nummer 5 van de vierde jaargang (oktober 1956) van 'Wiek en Sneb', de voorloper van het huidige 'Het Vogeljaar'. De illustratie is van Rein Stuurman.

■ Professor dr. K.H. Voous, Van der Duyn van Maasdamlaan 28, 1272 EM Huizen N.-H.

Gratis vogelexcursie Stichting Flevo-landschap

Op zaterdag 4 april besteedt de Stichting Flevo-landschap speciale aandacht aan de weidevogels. Een weidereservaat Het Greppelveld, gelegen tussen de Drontermeerdijk en de Stobbenweg in de gemeente Dronten wordt bezocht. Het beheer is gericht op het ontwikkelen van een

Het Vogeljaar 40 (1992) 1

Omslag van 'Het Vogeljaar' nummer 1-2 van de vijfde jaargang (maart 1957) toen nog zwartwit foto's het omslag sierden.

denen in vogels zijn geïnteresseerd of eenvoudig van vogels houden en de meer gevorderde avifaunisten die elke vogelsoort willen herkennen en die tot het verrichten van tellingen en inventarisaties bereid en in staat zijn.

Zodat 'Het Vogeljaar' zich terecht er op mag bogen het veelzijdigste en daardoor meest gelezen vogeltijdschrift van Nederland te zijn. Het blijft niettemin een luxe dat Nederland zich het bestaan van zo veel gelijkgerichte tijdschriften kan permitteren. Maar zo lang daarvoor betalende lezers zijn en er bekwame redacteurs voor beschikbaar blijven, is het niet opportuun naar samenwerkingsverbanden of fusies te streven. Zodoende zijn de redactie van 'Het Vogeljaar' en de met deze stichting samenwerkende werkgroepen en organisaties een gelukwens bij gelegenheid van de 40ste jaargang van 'Het Vogeljaar' (inclusief 'Wiek en Sneb') in alle opzichten meer dan waard zijn.

kruidenrijke weidevegetatie. De rondleiding begint om 9.00 uur. Het vertrekpunt is het begin van het fietspad door Het Greppelveld aan de Stobbenweg.

Meer inlichtingen over deze gratis excursie verkrijgbaar bij Stichting Flevo-landschap, postbus 600, 8200 AP Lelystad, 03200 - 98 989. Van de natuurgebieden zijn gratis informatiefolders verkrijgbaar.